

Verliesangst

We leven langer en lopen dus kennelijk minder risico's.
Gaan we ons dan ook minder verzekeren?
Integendeel, zegt Peter Wakker.

Onlangs is een proef gedaan waarbij medewerkers van een bedrijf de kans kregen meer te sparen voor hun pensioen dan tot dan toe. Ze hadden ook de vrijheid om dat níét te doen, maar dan moesten ze een hokje aankruisen. Die moeite namen de meesten niet, dus het resultaat was dat de medewerkers meer gingen sparen voor hun pensioen. Iets waar ze achteraf blij mee waren. Het is een voorbeeld van de 'nudge'-techniek. Via een psychologisch detail worden mensen in een goede richting geleid, maar openlijk, zonder manipulatie of vrijheidsbeperking. Puur door het veranderen van zo'n detail als een hokje aankruisen.

Psychologie speelt een belangrijke rol bij zaken als sparen en verzekeren. De meeste mensen hebben last van verliesangst. Is er ook maar ergens een risico dat ze iets kwijtraken, dan werkt dat als een rode lap op een stier: dat mag niet. En dan gaan mensen te veel verzekeren. Dat heeft ook te maken met de tweede factor die dit soort keuzen beïnvloedt: mensen begrijpen risico's niet goed. Men begrijpt niet hoe klein kleine kansen zijn. Stel dat je je fiets verzekert, en de echte kans op diefstal in een jaar is een op honderd. Veel mensen zeggen dan: hij wordt misschien wel gestolen en misschien niet, je weet

'Mensen begrijpen niet hoe klein kleine kansen zijn'

het niet, dus het is fiftyfifty. Ze hebben dus geen besef van de kleine kans van een op honderd. Ons gedrag, in dit geval op financieel gebied, wordt sterk beïnvloed door die twee psychologische factoren, niet door harde cijfers. Maar als je één keer de knop omzet en tegen jezelf zegt: "Ik ben niet bang, ik accepteer de mogelijkheid van een verlies, en stel dat dat gebeurt, dan ga ik gewoon verder met mijn leven", dan zul je zien dat je hele leven beter wordt. Voor sparen geldt iets dergelijks: mensen zijn zo onzeker geworden, dat ze wel willen sparen, maar



alleen nog tegen een vaste rente: beleggen, dat durven ze niet meer. Ook dat is een kwestie van de knop omzetten, accepteren dat het soms wat minder gaat, want de cijfers wijzen gewoon uit dat meer risico dan nu nemen loont.

Angst voor verlies, het niet begrijpen van risico's – ook politici en bestuurders van grote bedrijven hebben deze instincten in zich. Als onze pensioenfondsen een jaar lang verlies hebben geleden, dan argumenteren politici dat dat absoluut niet mag. Dan worden allerlei beperkingen aan pensioenfondsen opgelegd die risico's moeten uitsluiten. Maar daardoor verdienen we in betere jaren veel minder dan mogelijk was geweest en gaan we in het totaal achteruit. Ik zou wel eens een analyse willen zien van pensioenfondsen de laatste dertig jaar: hoeveel méér geld we nu hadden gehad zonder alle politieke veiligheidsbeperkingen.

Wil je zekerheid voor je pensioen, dan kun je die krijgen: als je niets doet, geen risico neemt, weet je zeker dat het laag zal zijn. Dat is het enige dat met zekerheid te regelen is.

PROF. DR. PETER WAKKER

is hoogleraar risicogedrag aan de Rotterdamse
Erasmus Universiteit.